Број 19. У Новом Саду, у четвртак 27. јануара 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељник и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију и Немачку: на четврт године 9 круна, а за све остале стране земље на четврт год. 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 60 потура сваки пут.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Српско трговачко удружење.

II.

Циљ је српског трговачког удружења, да прикупи у једну заједницу све Србе трговце и индустријалце у Аустро-Угарској монархији. Сваки Србин трговац и индустријалац треба и мора да буде члан овога удружења. Овако удружени српски трговци и остали ро љуби порадиће према доцније утврђеним опширним правилима „Српског Трговачког Удружења“, да се нађе пута и начина, како да се нашој трговини и нашем подмлатку осигура што боља и сигурнија будућност.

Да се ово постигне, потребно је:

1. Да Српско Трговачко Удружење покрене свој лист, и да настоји, да тај лист буде приступачан трговцима и привредницима по свима гранама трговине и привреде. Овај орган треба, да својом богатом садржином пружи старим и искусним трговцима јемства, да је српска трговина кренула правилнијим и сигурнијим правцем, а младим трговцима треба да буде отворена књига, из које ће они црпети поуке за свој будући рад на пољу трговине. Сем овога орган Српског Трговачког Удружења треба да донекле пружи поуке и обавештаја и српском занатлији и пољопривреднику, да прибира статистичке податке гледе наше и стране трговине и т. д. Ко је пратио развитак трговине модерних и богатих народа, тај ће знати, да су са оваким органима постизавани сјајни и корисни успеси. Органи су оваки с једне стране благотворно утицали на дух и карактер омладине, па су према томе давали и правац дотичној трговини и привреди.

2. Српско Трговачко Удружење мора себи ставити као једну од најважнијих тачака свога програма: да својој омладини оснује једну модерну а практичну трговачку школу, а сем тога да по свим већим местима, где је српска трговина развијена оснује вечерње трговачке школе за трговачке помоћнике. О прекој потреби, као и о великој значајној користи оваких школа, ми овде нећемо много говорити. Ко год познаје спрему наше трговачке омладине, која није имала или прилике или средстава да посећује трговачке школе, тај се мора с нама сложити, да су установе оваке врсте од преке потребе, а од неоцењиве користи.

3. Српско Трговачко Удружење издаваће од времена на време корисне и поучне трговачке књиге, јер је српска трговачка књижевност веома сиромашна. Стручном и темељном садржином ових књига служиће се и црпсти из њих користи и практичне поуке они Срби трговци, који не знају стране језике, а нису имали прилике, да се у школама за свој позив образују.

4. Српско Трговачко Удружење имаће своју средишну канцеларију, из које ће се уређивати лист. А помоћу те канцеларије стајаће у најтешњој вези са свима аустро-угарским и страним фабрикама, берзама, банкама, великим трговачким кућама, комисијонским и агентурским радњама, осигурајућим друштвима и т. д. с којима српски трговци раде или треба да раде, и тако ће Српско Трговачко Удружење бити у стању да у свако доба пружи српским трговцима тачне, поуздане, сигурне и поверљиве извештаје и податке о свему што српском трговцу, занатлији, пољопривреднику по напредак и корисно руковођење његове радње потребно буде.

5. Овако организовано Српско Трговачко Удружење, које ће имати везе изложене у 4-тој тачци настојаће да из своје средине шаље одличне и вредне трговачке помоћнике на страну, где ће исти своју трговачку праксу усавршавати и користити се изучавањем страних језика. Сем овога Српског Трговачког Удружења ставиће себи у дужност, да без кривице пострадалим српским трговцима нађе по могућности одговарајуће зараде и службе.

Српско Трговачко Удружење основаће у свима већим местима где Срби трговци живе „Одборе Српског Трговачког Удружења“ који ће стајати у вези са „Главном управом Српског Трговачког Удружења“, где је и средишна канцеларија, а чија ће задаћа бити, да по упутствима „Главне Управе“ раде на унапређењу српске трговине и привреде, а сем тога ови ће „Одбори“ тражити обавештења од „Главне Управе“ о разним трговачким пословима.

7. Српско Трговачко Удружење радиће и на томе, да се свуда, где се потреба укаже оснивају српски новчани завови за штедњу, занатлијска удружења и друге корисне установе трговачке и економске природе.

Време и прилике, у којима се буде налазило Српско Трговачко Удружење, показаће, да ли ће оно бити у стању да вредним и карактерним младим трговцима отвори кредита и да им оснује радње, где то српски интереси буду захтевали

Из овога, што смо до сада навели, јасно се види, да је задатак Српског Трговачког Удружења врло тежак, а делокруг врло велик Ми сви знамо, да ће за извођење ових тачака требати времена, труда и материјалних жртава, али ће оно радити постепено, те смо тврдо уверени, да, ако сви потпомогнемо Српско Трговачко Удружење, да ће се у брзо трговачке и привредне прилике у свима правцима поправити

У идућем броју говорићемо, ко треба да покрене, да се што пре оснује Српско Трговачко Удружење?*)

*) О средствима, из којих ће се издржавати трговачко удружење, било је већ речи у „Застави“. Та су средства: чланарина улагача, чланарина утемељача и чланарина чланова добротвора. Иначе ће приходи од листа, огласа, а нарочито приходи од централне канцеларије, (од извештаја и провизије) покрити богато све трошкове. Пр. ур. „Заставе“.

Нови Сад, 26. јануара.

Порез и мали поседници. Заједнички министар финансија издао је упутства, како да се прикупља заостали порез, и нарочито је напоменуо, да се при том пази, да порез не прогута имање малих поседника. Приметио је, да није увек крив, што не уплати порез, дотични порезник, него је често крива власт, која при купљењу пореза хоће да тера трговину. А види погрешку и у том, што се главне књиге, у којима се порез води, не воде као што треба

Нема ваљда ни једне тако осетљиве ране на телу државног живота нашег као

ПОДЛИСТАК.

МАЧЈИ РАЈ

Написао: Емил Зола.

Наследио сам од своје тетке ангорског мачка. Беше то глупо живинче, да се само тако замислити даје. Ево, шта ми је причао једне зимске вечери, лежећи пред камином.

I.

Било ми је једва две године, и ја бејах најдебљи и најнаивнији од свих мачкова У том свом маленом узрасту, имао сам глуп обичај, да презирем удобности живота. А како сам требао бити захвалан провиђењу, што ме је дало у руке ваше тетке! Та добра жена ме просто обожавала. На полици сам имао меку постељу с топлим, врло топлим покривачем. А и храна ми беше врло добра; никад ни хлеба, ни супе. но само меса, сочног меса пуна крви.

Али крај свега тога, мноме овладала само једна жеља, — да скочим кроз прозор на кров. Досадише ми ласкања, мрска ми била мека постеља, мука ми била од рођеног мога сала. По читаве дане ме гризло и беше м дуго време посред неизмерне среће

Треба да вам кажем, да сам видео кров, кад год бих испружио шију Четири мачке се витлале тај дан тамо, радосно маучући с накострешеном длаком и укоченим репом. Никад не видех ја таква приказа.

У тај мах постаде ми убеђење јасно и одређено. И где је било праве среће иза овог прозора, што су га тако брижљиво затварали и спред мене? Ја то доказивах сам себи тим поводом, што су непрестано брижљиво затварали орман, где је стајало месо.

Одлучих да бегам. Ваља да има у животу и друго што, осим сочнога меса. То нешто беше ми неизвесно идејал мој. Једном заборавили притворити кухински прозор, и ја иск чих на кров.

II.

Како красни беху кровови! Оперважени су били широким олуцима, који су чудно заударали. Ја с наслађом ходах по тим олуцима, моје шапе газише по житком топлом блату, као по мекој кадиви и то ми било необично пријатно Сунце припекло, и од његова жара чисто се топило у мени моје сало.

Не ћу да тајим, да сам дрхтао по целом телу. Мојој радости се придружило много страха. Осетих, да сам силно узбуркан и у један мах у мало што не падох на земљу. Три мачка скочише са врха крова и јавише ми се са страшним маукањем. Мене већ да ухвати мука, а они ме назваше глупаком и рекоше, да маучу шале ради. Почех и сам с њима маукати. Беше то дивно. У мојих другова не беше глупога сала као у мене. Они ме исмеваше, кад сам се ваљао као ваљак по крову, који беше угрејан од сунца.

Један од њих, матори мачак, узме ме под своју заштиту. Он предложи, да ме он васпита, што ја усвојим са захвалношћу.

О, како је мрзила ваша тетка непристојност! Ја сам пио воду из олука и никад ми ослађено млеко не беше тако укусно. Све је било добро и лепо. Прође дражесна мачка, и њен поглед изазва у мени непознато осећање.

До тада сам ја само у сну виђао та створења с гипким кретањем, које очарава. Ми сви у један мах похитасмо на сусрет непознатој. Ја испредњачих својим друговима и таман се хтедох поклонити, кад ме један од њих уједе за шију. Ја замауках

— Хеј! — рече матори мачак, кад ме виде. Зар и тога да буде!

III.

Ходајући тако читав сахат ја осетих најзад страшан апетит.

— Шта се једе на крову? — запитах ја свога друга — мачка.

— Шта се нађе — рече он дубоко замишљен.

Тај ме одговор смути, јер ма колико да сам тражио, не нађох ништа. Најзад видим ја на прозору собе под кровом младу шваљу, која спремаше себи доручак. На столу лежао примамљив сиров котлет.

То и треба мени — помислих ја наивно. Скочим на сто и зграбим котлет. Али шваља

што је рак-рана големога пореза, који нас притискује. Кад би сравнили степене, по којима се код нас порез распорезује, видели би одмах ужасну неправду. Мали поседи оптерећени су и иначе дуговима, и сад долази на ред, да их притисну и дугови за порез. И зар мисли угарска влада, да ће таким половним мерама моћи да помогне грађанима, које она редовно гура у пропаст? И зар ће моћи сачувати их, ако казни несавесне чиновнике, који глобе народ за порез?

Добро ће бити погледати у главну књигу порезну и преудесити порез из основе, јер порез данас иде само на руку великим поседницима.

Но то није све. У напредним земљама обезбедио је закон, да се ни за дуг, а камо ли за порез може продати непокретнина, од које може породица живети.

То је за нас у Угарској животно питање, и кад се ово повољно реши, онда ће се један тежак камен свалити са срца напаћених малих поседника.

Политички преглед.

Конференција споразума у Аустрији. У понедељак после подне састали се у Бечу у палати министра председника изасланици свију странака аустријских земаља. Састали су се на позив владе, да се посаветују, како би дошло до споразума у погледу језичког питања. Мин. председник Кербер отворио је седницу са врло топлим говором, метнуо је на срце изасланицима, да се споразумеју, и указује на жалосне прилике у држави, којима су узрок трзавице због језичког питања. За њим је устао и у име Чеха говорио др. Енгел. Нагласио је, да и Чеси желе, да се у држави успостави законито и редовно стање. Но догод влада не изнесе програм рада, суделовање Чеха имаће само информативан карактер. По себи се разуме, да ће се споразум моћи постићи само тако, ако се задовоље праведни захтеви у погледу језичког питања, не само у Ческој и Моравској, већ и Шлезији и свима другим земљама државе, у којима је грађанство измешано. За овим је говорио др. Функе у име Немаца. Нагласио је, да су и немачки изасланици својим доласком у конференцију посведочили, да им лежи на срцу, да се постигне споразум и успостави легално стање. Но баш из тог разлога, они могу пристати, да исправи језичко питање само за Ческу и Моравску. Никако пак не могу допустити, да се сада претреса то питање и за остале земље у држави.

Како Чеси остају при своме, а и Немци не ће да попусте, то влада мисли тиме наћи излаза, што ће питање о језику ставити за прву тачку. Али све градиво да се преда једном пододбору, који ће га средити и пред конференцију изнети. —

Међу члановима конференције очекује се сваког дана сазив сабора, који се има састати још у почетку фебруара месеца.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Је ли Булер прешао Тугелу или није? Кажите ми, да вам кажем. Из Дурбана стижу многе вести, које поуздано знају да је у петак зором доиста прешао Тугелу и да продире према Ледисмиту. Чак и из Ледисмита јављају, како је до њих продрла радосна вест, да им се Булер приближује, а с њиме и спас. Из Дурбана јављају још и то, да је генерал Булер призвао к себи и неког Мр Валтона, власника Фарма на Шпијон Копу и од њега се известио о најпречим и најподеснијим путевима, који воде у Ледисмит. Тај Мр. Балтон показао је Булеру два скоро заборављена пута, али подесна, и Булер се послужио једним од тих путева. Не каже се додуше, где леже ти путеви и којим се од њих Булер послужио, али то се може и касније сазнати. Оно до душе не зна се тачно ни где је Булер прешао Тугелу. Да ли код Трихард Фурта или источно од Шварцкопа, или може бити чак горе према Антон Хомесу или Ван Реен пасу. Но, то спада на други лист. Главно је, да је прешао реку Тугелу. — А је ли доиста прешао? Судећи по овима свима вестима јесте. Само што војно министарство у Лондону не зна о томе ама баш ништа. Оно шта више не може да верује, да је прешао, и чак је уверено, да не ће скорим ни прећи. Ово последње свакако је вероватније, јер после оних ужасних батина на Шпијон Копу, тешко да би генералу Булеру пало на памет, да тако брзо опет пређе преко Тугеле.

И ако су оне прве вести врло невероватне, ипак нешто пада јако у очи, а то је она тајанственост, којом су обмотане. Тврди се на име, да је прешао Тугелу, али и његову продирању не ће се дотле јављати, до год не ослободи Ледисмит. Кад би тако било онда би се доиста живи начекали, да чујемо гласе о Булеру и његовој војсци. А врло је лако могуће, да би и умрли у том очекивању.

Но, морамо споменути још и најновију вест из Бриса, која јавља из бурских извора, да се изјаловио и трећи покушај Булеров, да ослободи Ледисмит.

Из Ледисмита јављају, да железнице из Преторије доносе све нова појачања. У бурској војсци опажа се непрестано кретање, али они у Ледисмиту не могу да га разумеју. Да ли се Бури спремају, да дочекају Булера, или ти да одлучно раскрсте једном са Ледисмитом? Једно или друго? Главно је, да из Ледисмита јављају, да су приправни на све.

У Лондону је стигла из Капа врло радосна вест, а та је, да генерал Френш држи у брдима око Колесберга 7000 Бура потпуно затворених. Бури су свој логор повукли дубље у брда, ван домашаја енглеских топова. И генерал Френш мисли, да би се са два маринска топа приморали Бури на предају. Несрећа је само, што он те топове нема. А док они стигну, врло је лако могуће, да ће се тих 7000 затворених Бура измиголе, и још ће притиснути самог генерала Френша и његову војску.

Друга је радосна вест и то званично стигла у Лондон из Капа, да је у Мафекингу све здраво. Подигнута су јака утврђења и непријатељ се повукао северно, јужно и западно ван домашаја пушке. Генерал Робертс завршује овако: „У осталом све је непромењено“.

Из Капа јављају још, да су Бури доиста Колесберг потпуно затворили, опколивши га са свију страна.

Из Наупорта јављају, да у Ренебургу влада велика живост, јер је једно јако одељење енглеске инфантерије отишло да заузме Нау-Порт. Коњица, која се упутила била да извиди, вратила се брже, да би надокнадила пређашње губитке.

ДОПИСИ.

Бечкерек, 23. јануара. (Немила појава.) Ми овдашњи Срби занатлије кројачи и кабаничари, дочекали смо милом Богу хвала „Петра апостола, Часне вериге“. Наши стари изабраше овај дан за „патрона“ нашега рувета и установише, да се тај дан свечано има прославити.

Племенита замисао наших старих беше то, јер тиме се хтео поставити станац камен заувек нераздвојној љубави братској, слози и међусобном поштовању међу нами занатлијама. Па ми држећи се старих обичаја и из поштовања према сени наших старих — као сваке године тако и ове — искупили смо се сви — ал не сви! Јер два брата, два кројача, Светозар Настић и Љуба Ђурић не хтедоше да буде један рувет, једно коло братско, већ се од нас одгурнуше пружене братске руке наше, и стога се тога дана и догодило оно, што од постанка овога лепог нашег обичаја још се до данас догодило није! На име, један рувет једног свеца слави, а два се кољива дају! Један рувет једног свеца слави, а на два места се забава приређује!

Но ми као браћа њихова по рувету и као хришћани опраштамо им, јер смо уверени „да не знају шта чине“. Али не можемо опростити учитељима њиховим, за које се не да претпоставити „да не знају шта чине“. Не можемо им опростити, јер они као оседели људи, као људи од „знања“ и „науке“ не само да та два „брата“ наша соколише речма да се никако не придруже и не ухвате у братско коло наше, већ их и материјално потпомогоше, само да би се раздор одржао. Та три оседела учитеља њихова јесу: Др. Милош Ђорђевић адвокат, Сима Никифоровић свештеник и Паја Поповић српски народни учитељ. Зар тако ваља господо?! Зар се тако одужује питомац Саве Текелије, зар тако „добри

ме примети и из све снаге лупи ме палицом по леђи. Ја испустих месо и стругнух страшно маучући.

— А који вас хандрак однео у собу? рече ми матори мачак — Месо што је на столу, можемо желети само из далека. Треба тражити себи хране по таванима и по олуцима.

Нисам могао никад појмити, да месо, што се нађе у кухињи, не припада мачкама. Желудац ми се стаде озбиљно бунити, а црева крчати. Матори мачак ме најзад доведе до очајања, кад ми рече, да нам ваља чекати ноћ. Онда ћемо се спустити на улицу. Чекајте ноћ! Он то рече мирно, као какав заковани филозоф. А ја се згрозих при помисли на тако дуго чекање.

IV.

Ноћ се полако спустила. Беше то хладна тамна ноћ. Све ме језа хватала од зиме. Ситна киша ромиња, а хладан ветар душе. Спустисмо се уз олук доле.

Каква гадна беше ми улица! Не беше то бела, загрејана соба, по којој се могло удобно ваљати. Шапе ми клизиле по мокру тротуару и ја с горчином се сетих меке постеље и топла покривача.

Но тек што се нађосмо на улици, мој друг стаде дрхтати. За тим се накостреши и пође од куће до куће, рекавши мени да узастопце идем за њим. Кад ал наједаред залупише врата, а мој друг јурне кроз њих маучући од радости. Ја га упитах, шта ће да значи то његово бегство.

— Зар нисте видели оног човека с врећом и куком? — питао је он мене.

— Јесам.

— Но, да нас је он опазио, убио би нас, испекао и појео.

— Испекао и појео! — дрекнух ја. Зар улица није и наша? Страшно! Не јести и бити поједен! Страшно!

V.

У тај мах избацише кроз врата остатке од јела. Ја очајно скочих и нађох две — три голе кости. И сад се сетих, како је сочна сирова говеђина. Мој друг се навали на кости и гризао их је у сласт. Он ме задржао, да не бегам до јутра. Брзо смо ишли од куће до куће и цуњали. За то време сам био до коже мокар од кише и сав сам дрхтао. Проклета улица, проклета слобода! Како сам жалио за својом тамницом!

У праскозорје мој друг, видећи, како се ја устежем, рече ми хладно:

— Вами као да је доста?

— Богме доста, рекох ја.

— Ви хоћете да се вратите свом дому?

— Доиста, но само како да га нађем?

— Хајдете. Чим сам вас јутрос спазио, одма сам видео, да такав гојазни мачак, какви сте ви, није створен за сурове радости слободе. Ја знам, где је ваша кућа и одвешћу вас.

Он ми рече то просто, па ипак достојанствено. А кад стигосмо куд смо пошли, он ми рече »збогом«, и не показа ни бар мало да је узбуђен.

— Не, не — рекох ја, — ми се не ћемо тако растати. Хајдете к мени, ја ћу поделити с вами моју постељу и јело. Домаћица је врло добра жена . . .

Он не даде да довршим.

— Ћутите, рече он оштро, — ви сте будала. Ја бих скапао у вашој ленивој раскоши. Слободни мачкови никад не би променили своју слободу са вашом меком постељом... Збогом...

И он оде на кров. Ја видех његову дугачку, јадну телесину, како се слатко тегли на зрацима сунца што се рађа.

Кад сам ушао унутра, ваша тетка узе канцију и добро ме ишвиљка, што сам ја отрпео с радошћу. Ја се угрејах, а док ме је била, мишљах о месу, што ћу га добити.

— Видите, драги домаћине, — заврши мачак, теглећи се пред камином, — бити затворен у одаји, где је месо, — то је највећа срећа за мачке — прави мачји рај.

З. В.

пастир“ са својим стадом, и зар тако српски народни учитељ са нашим занатлијама?!!

Освећење кољива нашег било је у општ. дворани. Осветио је г. Ђура Страјић прота. При освећењу певало је српско црквено певачко друштво, на чему му и овде изричемо хвалу. Дворана је била дупком пуна занатлија и виђенијих грађана који нам као гости дођоше. После освећења кољива служисмо наше миле госте по заведеном обичају приправљеним ђаконијама. Г. прота нас је поздравио са врло лепом кратком беседом. на коју су све занатлије отпевале оно српско „многаја љета“. За овим је наш старина Сава Димитријевић отпоздравио г. проти и у говору се пожалио: зашто је г. прота дозволио, да буду два кољива и умолио га, да поради, да у будуће тога не буде. Г. прота је на ово обећао, да ће порадити на томе и држи да је овај данашњи случај био први а и последњи. На ово му све занатлије довикнуше „живео“ и отпеваше „тебе Бога хвалим“.

У вече је одржана забава у ново назиданој српској црквеној општинској палати а у просторијама „српске читаонице“. Забава је била — како никада још досада — ванредно посећена. Цвет и језгро српског грађанства се сакупило. Омладина је весело играла у великој општинској дворани (ова је у свези са српском читаоницом) а старији се поред чашице „рујног“ лепо забављаху. За време одмора је Паја Настић кројач у име свечара наздравио милим гостима, на које се отпевало „многаја љета“. На ово је г. Жарко Стакић у име гостију отпоздравио са врло лепим и језгровитим говором. У говору је разложио значај славе, жигосао оштро неслогу и пожелео ону потребну и праву братску слогу. Сви у глас довикнуше му „живео“ и „дај Боже“ и запеваше „многаја љета“, а за овим одмах „тебе Бога хвалим“

Расположење је било неописано лепо тако, да се и неосетно приближила зора. На завршетку довикујемо нашој „браћи“ Светозару Настићу и Љуби Ђурићу: не ваља тамо куд сте пошли; вратите се у братско коло наше и не терајте воду на водепицу онима, који рачуна имају да по мутној води лове. Ово вам је братска опомена и поздрав од нас.

У В. Бечкереку у име мирољубивих приређивача:

Паја Настић,
кројач.

Матица Српска.

Управни одбор Матице Српске држао је 22. јануара (3 фебруара) о. г. своју редовну седницу под председништвом А Хаџића, председника друштвеног. Од многих предмета, који су били расправљени у тој седници, споменућемо само неке главније. Кр. уг. министарство просвете и црквених послова одобрава предлог управног одбора, да се бришу две своте, које су теретиле фонд Петра Костића. — Исто министарство у споразуму са кр. уг. министарством трговине одобрава поднесени му нацрт за основно писмо Љубе Недељковића и жене му Јулијане рођ. Барбуловић из Вршца, с овим примедбама: 1.) да се у основно писмо, које се има у три једнака примерка поднети, уметне, да је само мађарски текст меродаван у случају одступања од српског текста; 2.) да се у основном писму наведе, да Матица прима одговорност за руковање с том задужбином; и 3.) да ће рачуне о тој задужбини тачно подносити влади. Саопштиће се ово наређење министарско Јулијани Недељковићки удовици Љубе Недељковића, која је у свом основном писму навела, да Матица о свом руковању са споменутом задужбином није дужна ником давати рачуна. — Подносе се министарству по наредби му у крунску вредност преиначени прорачуни за год. 1900. — Петар Кулић из Митровице моли, да се приход од Коњевићеве задужбине уступи савезу Српских земљорадничких задруга у Загребу. Молба се није могла уважити, пошто је приход од те задужбине, по основном писму, намењен на издавање „Књига за народ“. — Упућена је благајница, да исплати награде књижевницима, којима је књижевни одбор то досудио. — Упућен је економски одбор, да држи лицитацију за издавање неких локалитета под најам. — Одређена је комисија, која ће по инвентару предати Матичину библиотеку новом библиотекару Јовану Радонићу. — Одређен је одбор, који ће прегледати како правила о чиновницима Матичиним, тако и правила о руковању и употреби библиотеке Матичине. — Стеван Бећаревић, парох у Бингули шаље у препису опоруку Стевана Стојановића из Ердевика, која се за сад узела на знање. — Издано је више зајмова на пупиларну сигурност.

Српско народно позориште.

25. јануара приказан је први пут комад: **„Мрља која чисти“**. Драма у 4 чина. Написао J. Ечеграј. Превео J. Новаковић.

Највећи сплеткаш је људска слабост! Људи не виде добро, не чују добро, не размисле добро. И онда бива да падне тешка сумња на оног, који је прав, а кривац им изгледа велики и сјајан. Ако уз то дође само мрвица намерне сплетке, несрећа је готова.

Ову стародревну тему обрадио је и Ечеграј у својој драми „Мрља која чисти“. Дабогме на свој начин. И разуме се, још ће хиљадама њих обрађивати ту исту ствар друкчије, и она ће изгледати увек нова... Препредена Енрикета греши, а на невину Матилду пада сумња и сенка. Матилда не уме довољно да се брани; та позната је ствар, да невини не мисле много на своју одбрану, они се се сувише уздају у своју невиност. И Матилда губи свог вереника, који прелази Енрикети, губи своје пријатеље, свој добар глас, па је чак гоне из куће...

И кад је већ све изгубљено, она хоће да спречи, да Енрикета пође за Фернанда. Та за бога унесрећила би га, а Матилда бар то не ће да допусти. Јер и она љуби Фернанда свом душом својом.

Долази дан венчања и Матилда улази полуманита у кућу, где је Енрикета под венцем Хоће силом, физичком силом да ју примора да се одрече брака. Крши јој руке и довикује: „Ја сам јака, јача нег сви ви, јача нег цео свет, јер — сам готова да умрем!“ То је сестра оне Ђ-гушеве мисли: „Бој се оног, ко је свик'о, без големих мријет јада“. Но она није јача но цео свет, није јака ни колико Фернандо, јер је он одгурује стрмоглав од невесте своје и одлази на венчање.

После венчања стиже писмо — Фернанду, које доказује невиност Матилде, а грех Енрикете. И Матилда и Енрикета знају, шта је у том писму. Матилда хоће да Фернандо чита то писмо, Енрикета хоће да му га истргне из руке. Њих две воде око тога ужасну борбу, гушају се, и док Фернандо чита писмо, дотле је Матилда сјурила нож у срце Енрикети, нож, којим је она просекла куверту тога писма.

Кад се Фернандо уверио, која је од њих двају крива, Енрикета, његова жена, је мртва. Усред тог ужаса улазе гости. Матилда хоће да оптужи себе, но Фердинандо потресен несрећом Матилдином, којој је и он крив, узима све на себе.

— Ја сам је убио! вели одлучним гласом и показујући на крв вели: „Ово је мрља која чисти!“

Завеса пада и наша публика је у двоумици. Шта сад? — Прилично је све једно, шта ће још бити јер живот је изгубљен и за Матилду и за Фернанда. Питање је само, како стојимо с оном мрљом која чисти?...

Дима млађи је први убацио ту мисао: Убиј га! Он је јавно довикнуо француској девојци: Ако те превари, па остави, убиј га! Имаш право!

После њега долази Ечеграј и довикује указујући на крв грешнице: Ово је мрља која чисти!

Не знамо сигурно како је публика наша примила овај усклик, јер већ у истом тренутку паде завеса и она треба да иде кући... Свакојако се разлегало бурно одобравање по свршетку комада и ко ће знати, колико иде на рачун комада, колико на рачун глумаца, који су добро играли.

У комаду има доста романтике, но има и јаких страна. Ко сматра Матилду са гледишта савршене женскиње, не може бити с њом задовољан. Она је у истини патолошки карактер, и ако не сасвим по рецепту Ломброза. Такве женскиње као што је Матилда, врло ће лако учинити чудо. Хоће да је савршенија, но што може. Ипак се писац постарао, да Матилда не страда са свим без кривице. Она је пратила ону која иде по блату, да се увери о истини, и то је укаљало и њен добар глас...

Нами изгледа, да ће се „Мрља која чисти“ одржати и на репертоару нашег позоришта, а у страном свету се даје тај комад читаве сезоне једно за другим.

Гђа Марковићка играла је Матилду, а г. Спасић Фернанда. Гђа М. Марковићка играла је овог пута улогу, која искључује сваку наивност. Она је много пута потресла срца гледаоца. Њеном је игром јако задовољила публику. Не верујемо, да би друга упадала кад-кад у тон, који са детињастим има јаке сличности. Али ипак — кад узмемо живот онакав какав је; — у девојке па ма како била озбиљна, не може да буде стална она велика суморност. Долазе моменти, мора да долазе, кад млада нарав угушује трагичан тон. Та промена је била занимљива, изгледала је природна. Да ли је требала да буде са једним ил два степена мања, то остављамо гђи Марковићки на расуђење. Иначе разумемо, да је одвише тешко искочити из једне струке у другу.

Г. Спасић играо је врло красно Улога му је годила и он се занео и уживао у њој. Публика му је признала.

Гђа Бакаловићка била је добра, нарочито у 4 чину. Она је добра где треба да је осорна, добра у трагедичним моментима, само нема увек прелаза... Овог вечера се то много мање опазило но други пут. — Треба да споменемо гђу Вујићку, која је припомогла целини. Г. Динић је показао, да уме да буде добар и у улози озбиљног научара, а г. и Тодосић је врло добро схватио и извео свој део. — Г. Поповић — је у дон Хусту показао да се труди и хоће да напредује.

Вести из места и са стране.

Штрајк радника у Угарској. Како из Решице јављају штрајк радника отима све више маха. Више хиљада радника обуставило је свој рад. Зборови радника држе се целог дана, но они теку мирно. Број радника што штрајкују износи више хиљада а изглед је да ће настати општи штрајк свију радника, како у рудокопима гвожђа тако и у оним угља. Опровргава се вест, да су на раднике утицали емисионари с поља. Прво су отпочели штрајковати 60 радника у фабрици машина за то, што је управа због слабе трговине и промета смањила им плату са 10%. Њима су се придружили и остали радници. Захтеви радника су ови: 1.) да се смањи време раду. 2.) за ноћни рад да се установи засебна награда. 3.) на рад преко десет сати да се не може нико приморати. Преговори између раденичких изасланика и управе нису уродили још плодом. Раденици траже просечну плату од 2—2 50 фор. дневно.

Прва расправа поротнога суда у Будимпешти била је јуче у казненој ствари. Расправљано је о убиству једнога човека. Јосиф Голен машински ложач у Будимпешти у 52. години оптужен је да је свога друга пробо. Прва расправа овога суда изван престонице била је у Кечкемету у понедељак.

Мучење људи у Арадској жупанији. Мучитељи људи из Моча у Коморанској жупанији стекли с себи достојна друга у кнезу села Кертеша, у Арадској жупанији. У том селу ухапсише једног сиротог ратара због сумње, да је украо коња. Кнез изда заповест, да се ухапшеник мучи и бије, док не призна крађу. Сиромах ратар није хтео признати ништа, те је најзад издахнуо у мукама. Кнез је дао избити и избацити и жену ухапшеникову, кад је ова дошла да брани свог мужа. Још се не зна да ли је и нечовечни кнез ухапшен.

Избор градскога начелника у Прагу. О ај избор извршен је по други пут али без успеха. Сад у недељу био је поново избор и Др. Подлипни добио је 41 глас, а Др. Срб. 43 гласа. Председник је прогласио Др. Срба за градског начелника.

Женске и карте. Знатан број госпођа у Бечу обратио се недавно полицији с молбом, да им помогне, да се њихови мужеви тако много не картају. Управа бечке полиције опоненула је карташки клуб, да пази, да се хазардне игре никако не играју, јер им је дотле полиција често гледала кроз прсте.

Кригерова медајлија. Један бечки мецена вештине, паручио је коморском медајлијеру Шарфу, да зготови медајлију са ликом транзвалског председника Кригера. Полеђица медајлије приказује чворновиту али лиснату растову грану и гранчице поморанџа. Између гранчица раздељена су ова слова: AAN DE DAPPERE STRIJDERS VOOR RECHT EN VRIJHEID 1899.—(1900). Међу гранама види се и грб јужно афричке републике. Ова је медајлија право вештачко дело а продаваће се така једна бронзана медајлија за 5 круна. Чист приход је намењен породицама погинулих Бура у борби.

Босанци војници у Бечу. Велику сензацију произвео је један велики војнички ексцес. Прошле недеље, нашли су се у гостионици „к златом сунцу“ у Сперловој улици, и три редова 1. босанског пука. Како су их присутни гости почели да дирају, а они су онда на њих ударили. Но пошто су противници били у огромној већини, избачени су војници напоље. Првог фебруара у вече дођоше у ту исту гостионицу 30. редова 1. босанског пука у намери да своје другове освете. Они позваше на одговорност гостионичара и његову послугу, а овај, уплашен одмах је известио полицију, која је сместа послала у гостионицу свога изасланика. Полициски чиновник позвао је војнике да се мирно разиђу, но Бошњаци одлучно изјавише, да ће они остати у гостионици и казнити безобразнике, који су њихове другове злостављали. Полиција је услед тога морала захтевати помоћ од војне команде, а ова је у гостионицу послала један вод 1. босанског пука под командом једног потпоручника. Међутим се један део војника удаљио из гостионице и остало их је само шеснаест и ове је војничка патрола собом одвела. На путу у касарну војници су нападали на грађане, који су улицом пролазили, бацали су на њих камење и жестоко су избили једнога човека, а патрола им у том ни мало није сметала. Ухапшеници предати су одмах гарнизону суду. Но услед овог догађаја узбунио се цео пук и хоће да удари на бечлије, па је војна власт била приморана да цео пук казни затвором у

касарни и сад се не зна докле ће тај затвор трајати. Лако да ће се тај пук морати преместити из Беча. — Треба знати да Немци, бечлије на сваком кораку дирају Босанце и у опште мрзе све што је словенско.

Забава. Беседу с игранком приређује српско грађанство на Ријеци на дан св. Саве архиепископа српског, у суботу 12. (24.) фебруара 1900. године. Чист приход намењен је у корист сиромашних Срба ђака на овдашњим заводима.

Како ваља адресирати писмо за Будимпешту. Будимпештанска поштанска и брзојавна управа поново моли, да свако, ко пише писмо у Будимпешту, на адресу напише осим улице и броја куће и број среза I.—X., па и број спрата и врата, јер само тако ће се моћи писма брзо и тачно достављати адресатима.

Неморална варош. У Берлину су веле, овладале такве срамне прилике, да се немачка царица нашла побуђеном, да уколико од ње зависи, очисти помоћу надлежних власти Берлин од неморала. Полиција се одазвала царичину позиву. Ових дана је одузела све неморалне слике из једне уметничке установе, а сад јављају из Берлина, да је пре неки дан полиција позвала управитеље три велика позоришта и забранила им приказивање извесних „неморалних“ позоришних комађа. Управитељи су се бранили тиме, да и у дворском позоришту приказују неке од тих комађа. На то је полиција одговорила, да је она избрисала неморалне делове тих комађа. Ако се пак усуди и то позориште доносити неморално комађе, онда ће полиција већ и њему судити.

Споменик руском цару Николи II. у Софији. Бугарска влада расписала је међународносну дражбу за градњу споменика оцу данашњег руског цара, цару Николи II. Услови су, да лик царев окружују ови ликови: царева брата, затим генерала Игњатијева, Гурка и Скобељева. На споменику ће бити још и 5 плоча. Једна ће представљати прелаз руске војске преко Дунава, друга опсаду Плевне, трећа борбу на Шипка кланцу, четврта Сан-Стефански уговор мира, пета први бугарски сабор. Понуде се имају поднети до 19. јан. 1902. а споменик мора бити готов 1905. Стручњачки суд биће састављен из француских и других светских вештака, а награда ће бити од 1000—5000 круна. Првој награди повериће се и грађење споменика, а свота за зидање споменика утврђена је на 300.000 франака, коју ће суму исплатити бугарска влада.

Како се жене кинески цареви. Као и све друго, тако и женење кинеског цара догађа се у Кинеској друкчије, но у цивилизованим државама Данашњи кинески цар, оженио се 1889. године По обичају, на годину дана пред венчање, дали су му девојку од 15 година, да ова приуготови и навикне младог владара на брачни живот(?!). Кад је после цар постао зрео за брак, приказали су му кћери кинеских великаша. Од ових бира себи будућу супругу сам цар, што је у свези с не малом свечаности. Све младе принцезе одведу у највећу одају царева стана. Пред царем је мали сто, на коме се налазе на цедуљицама пописана имена појединих принцеза. Цар баци у једну корпу сва имена, што му се не свиде и руком даје знак, да се те могу удалити. Међу заосталим принцезама држи се дужи избор, који траје и месецима јер се изучава девојчин карактер, њени обичаји и т. д. Најзад она принцеза, која се најбоље допада цару, биће царица — владарка, а две остале споредне жене цареве. — Жена цара Кванг-Сибила је била у време престоловања од 18 година, а оне друге две беху сестре и имале су једна 13 а друга 14 година. Престоловање царево је прослављено тако величанствено, да се не да ни замислити, а прогутало је више од 50 милијуна круна. Слично је поступио кинески двор, кад је Кванг-Си формално ступио на престо 4. марта 1889. г. Али кинески народ није никад видео свог цара. Осим највећих достојанственика и посланика страних дворова, ни један смртни Кинез није имао прилике, да види свог цара очи у очи. Кажу, да је цар Кванг-Си болешљив, безглаван човек. Храни се искључиво пиринцом. Кажу, да је цар државне послове вршио ноћу, а дању спавао. Велики утицај је имао на њега млади кинески писац Кинг-Ху-веј, преко кога су младо-Кинези, пријатељи реформама, велику улогу играли у управи кинеској. Кинг-Ху-веју приписују и то, што је кинески цар учио енглески, али на брзо то напустио. Царева старија сестра, царица удовица, нерадо је гледала, како расте утицај реформиста, те је лепо цара лишила престола.

Амерички адвокат. Што год је необично, дешава се у Америци Тамо су и адвокати друкчији. Ево шта се догодило недавно у окружном суду у Факесбергу, Северној Америци. Адвокат Калдвел, дошао је пред суд у женском струку, да судијама очигледно представи, како лако може жена својим струком запети и обесити се на коњској железници То је због тога чинио, што је његова клијенткиња тужила друштво коњске железнице, да јој накнади штету, што се у вожњи озледила. Адвокат Калдвел није могао да нађе за себе доста пространог струка, јер је он гојазан човек. Струк му је до зла бога смешно стајао, па се ни судије нису могле уздржати од смеја. Доста то, да је његова досетка допринела, да су његовој клијенткињи досудили знатну отштету.

Нико се није ни родио ни умро. У Француској у департману Ламаншу има опћина Сартосвиљ, у којој има само 122 становника. Званични извештај каже, да у прошлој години није било онде ни једнога смртног случаја, ни једних сватова и ни једног развенчања.

Необична старост. У Галацу умро је ових дана Рус Силенов, који је доживео 115 година. Све до пред смрт био је потпуно здрав и без по муке вршио је своје незнатне послове. Кад је имао 80 година доселио се из губерније Туле у Галац и живео је све до смрти од свога сопственога рада.

Кратке вести. У Вилни је железнички воз наишао на кола, у којима је било шест људи и пет жена. Деветоро од њих су на мах умрли, а двоје се боре с душом. — Ових дана су у околини Ђура убили са свим црну лисицу. Недавно су пак убили са свим белу лисицу. Доиста реткост! — „Петроградске Вједомости“ јављају из Техерана, да ће перзијски шах овог летк походити Европу. Нарочито да види париску изложбу. — Необична врућина влада у јужној Африци. — У Буенос Ајресу умрло је за један дан 32 особе од сунчане жеге. — У Конотао због магле догодио се судар возова. Два вагона су упропашћена.

Трговина.

НОВИ САД, 26. јан. (6. фебр.) Пшеница прве квалитета фор. 7·20—— н. Пшеница средња ф. 7·— до — н. Пшеница лакша роба фор. 6·50—80 н Наполица ф. 6·— до — Јечам нови ф. 5·10—5·2 Зоб ф. 4·50—5 Кукуруз у зрну нови фор. 4·30—50 стари у зрну ф. ——— нови у клипови ф. ———

Маст 46 фор Сланина сува 48 фор. дебела сољена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32	нов.	живе мере
„ средњи	29 - 30	нов.	
„ лаки	27 – 28	нов.	

Све од 1 килограма

Теоци	28 31	нов.	по клгр
Јагњци	4 10	фор	по пару
Овци	———	фор.	по пару

Стање воде под Новим Садом.

25. јануара било је	4·60	мет.
26 јануара било је	4 66	мет

*

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

25. јануара (6. фебр.) 1900.

Промет жита био је слаб; свега 15.000 мет. центи. Цена је пала с 5 пот. на 50 кгр.

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81, цене од 50 килограма од 7 кр. 30 п. до 8 кр. 15 пот.; потиска стара, каквоћа по хектолитру од 75 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 50 п. до 8 кр. 35 п.; пештанска, стара, каквоћа по хект. од 75 до 81, цена од 50 килограма од 7 кр. 25 п. до 8 кр. 15 п.; бачка, стара какв. по хкл. од 72 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 85 п.

Раж прве врсте, цена од 50 кгр. од 6 кр. 25 п. до 6 кр. 35 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 65 п. до 5 кр. 70 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 35 п. до 5 кр. 45 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 4 кр. 75 п. до 4 кр. 95 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 11 кр. 50 пот. до 12 кр. 25 пот.

Проја, од 5 кр. 30 п. до 5 кр. 80 п.

Маст, 50 кгр. 50 кр. — п. до 51 кр — п.

Сланина, 50 кгр. 40 кр. — п. до 40 к. 50 п.; сушена 46 кр. — пот. до 46 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 15 кр. — п. до 28 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 18 кр. 50 п. до 19 кр. српски пекмез 16 кр. — п. до 17 кр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи,

25. јануара (6. фебр.) 1900.

Дукати	11 кр. 43 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 25 п.
Угарска златна рента (од 100 круна)	98 кр. 90 п
Угарска крунска рента	94 кр. 25 п.
Аустријска златна рента	99 кр. 25 п
Немачке државне марке (од 100 мар.)	118 кр. 15 п.
10 фунти стер. мењачки курс у Лондону)	242 кр. 32 п.

Најновије вести.

Из угарског сабора. У последњој саборској седници говорио је кикиндски посланик К. Телечки. Изјавио је да, припада владиној странци и има у њој потпуно поверење. За тим је говорио о народносном питању. Каже: Говори се да владина странка пактира с народностима. То није истина. Код нас нико не пактира с народностима, па ни влада. Али су народности пактирале не са владама, већ са слободоумним програмом њеним и са мађарском идејом. Неки говорници су се пружно изјаснили о народностима у о п ш т е. А то ожалошћава лојални српски народ. Срби су добри синови мађарске државе, а они који претпостављају да Срби буне против државе, то су ниткови. Председник је опоменуо говорника да пази на изражаје. (Узвици: Има право!) Говорник очекује од мађарског народа, да ће народносно питање уредити. То се питање може уредити само мирним путем. Очекује од министра председника нека му и у овој ствари буде начело: закон, правда и право, па ће победити. Ко реши народносно питање, биће други оснивач државе.

У сабору Хрватске и Славоније говорили су осим др. Деренчина и др. Поточњака о Речком питању, још и бан Хедервари. Бан је изјавио, да је то питање решено с §. 66. поравнања. Тај §. набраја све што иде у територију Хрватске и Славоније, а не убраја Реку. Што је изузето, не спада у територију. Река је засебно тело. — Одељак први је за тим примљен и после тога је кренула специјална дебата о буџету брзим током Срби — ћуте.

Преговор између народних заступника и босанских црквених великодостојника, као да је довршен у Сарајеву. „Српски Вјесник“ јавља да се народни заступник г. Војислав Шола вратио у Мостар са састанка српских православних црквених општина. А и г. митрополит Мандић отпутовао је из Сарајева у Доњу Тузлу Како су преговори свршени, није нам познато.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 26. јануара.

Будимпешта. Овдашње новине донеше вест, да је министар-председник Сел ненадно отпутовао у Беч. Полузванично изјављују, да све комбинације, које су с тим у вези не стоје, јер је министар-председник отишао да реферише владару, као заменик министра при двору. Пут му није изненадно дошао.

Париз. Један полицајски агент спазио је ноћас на прозору хотела „Касањака“ бомбу. Кад јој је гасио фитиљ, озледио се. Бомба беше напуњена барутом и комађем олова.

Лондон. Бури од јуче ујутру жестоко бомбардују Ледисмит. Бомбардовање још траје.

Продаја појединих бројева „Заставе“ на железничким станицама.

Извештавамо наше штоване читаоце, да се од сада редовно могу добијати поједини бројеви „Заставе“ за сад на овим железничким станицама: Будимпешта, (источна и западна железничка станица), Суботица, Нови Сад, Земун Сегедин, (на главној станици и Сегедин Рокуш). Темишвар. Вршац. Сомбор, Вел. Кикинда. Вел. Бечкерек, Брод, Винковце, Загреб, Даљ, Сења, Фијума. Поједини бројеви „Заставе“ добијаће се на станицама тамо где и све остале новине. Наши путници треба само да их траже. Поједини бројеви стају на свима тим станицама 6 новч.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У четвртак, 27 јануара **„Наше жене“**. Шаљива игра у 5 чинова, написали Мозер и Шентан, превела Персида Пинтеровићева

У петак, 28. јануара: **„Јасмина и Ирена“**. Награђена позоришна игра у 5 чинова, написао Манојло Ђорђевић Призренац.

У недељу 30. јануара: **„Задужбина цара Лазара“**. Слика из прошлости српске у 5 чинова, с певањем, у стиховима написао Милорад П. Шапчанин, музика од А. Дубека.

У уторак, 1. фебруара први пут: **„Отмица Сабињанака“** Шаљива игра у 4 чина од Павла Шентана, превео М. Р. Поповић.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.